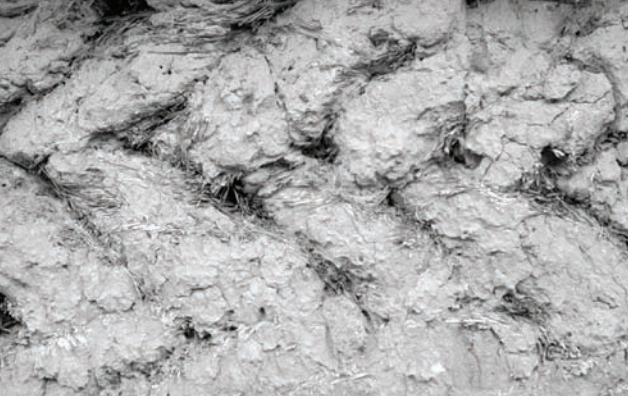


**ZUZANA SYROVÁ, JIŘÍ SYROVÝ:
HLINĚNÉ OMAZÁVKY HISTORICKÝCH DŘEVĚNÝCH KONSTRUKCÍ**



- * 1. **masivní hlína:**
- * vrstvená hlína (nakládání / války)
- * bedněná hlína (bedněné války)
- * dusaná hlína (nabíjení)

- * 2. *** * **vyřezávané bloky, drny**

- * 3. **sušené cihly na maltu:**

- * *tesané cihly*
- * *řezané cihly*
- * *ručně tvarované cihly*
- * *cihly tvarované do formy*



- * 4. **hliněné omazávky:**

- * *lepenice v hrázdění*
- * *omazávka srubu nebo masivní hliněné zdi*



- * 5. *** * **sláma máčená v hliněné břečce**

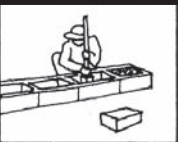
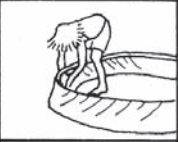
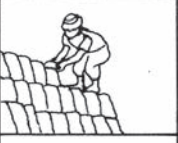
* války; Hruška * nakládání; Šatov * nabíjení; Zarazice * drnování sklepa; Svěradice * nepálená cihla; Bohuslavice na Vlčí * lepenice; Holešice * omazávka srubu; Damník * sláma máčená v hliněné břečce; Artolsheim

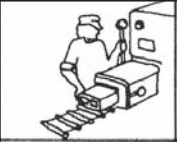
KLASIFIKACI HLÍNY VE SVISLÝCH KONSTRUKCÍCH (O. AURENCHÉ A KOL. 2011)



textura	stav hlíny / obsah vody											
	konglomerát		suchá hlína		vlhká hlína		plastická hlína		měkká hlína		tekutá hlína	
	kompaktní	drobivý sypký	konkrece velké kusy	sypká	málo vlhká	vlhká	tuhé těsto	polotuhé těsto	poloměk-ké těsto	měkké těsto	řidké těsto	břečka
organická	1		3		2							
šterkovitá					4							
písčitá	1		3		5			9	8			10
hlinitá												
jílovitá	1		3		5		6			12		11

	01 hloubené konstrukce
	02 krycí vrstva hliněné ma- zaniny
	03 hliněná výplň
	04 vyřezávané bloky, cih- ly - drny

	05 komprimovaá, dusaná hlína
	06 tvarovaná hlína
	07 vrstvená hlína
	08 hlína tvarovaná do for- my

	09 hlína lisovaná protlačo- váním
	10 litá hlína
	11 sláma s hlinou
	12 hliněná lepenice na podpůrné konstrukci

VHODNOST HLÍNY PRO JEDNOTLIVÉ KONSTRUKCE PODLE KLASIFIKACE CRATERRE



NOSNÉ KONSTRUKCE *

- * dusaná hlína (nabíjení)
- * bedněná hlína (bedněné války)

- * vrstvená hlína (nakládání / vrstvené války)
- * vyřezávané bloky, drny
- * nepálené cihly *tesané, řezané*, ručně tvarované, tvarované do formy

* Uvedené techniky mohou být použity i v nenosné fci pro konstrukci příček a výplní.

NENOSNÉ ČÁSTI KONSTRUKCE

- * hliněné omazávky (lepenice, mazanice)*
- * sláma máčená v hliněné břečce**

- * *nepálené cihly, války či drny mohou rovněž tvořit výplň rámové / hrázděné konstrukce; případně výplně konstrukcí zděných.*

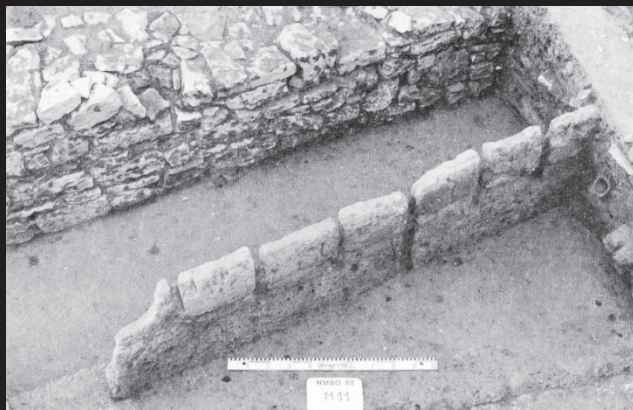
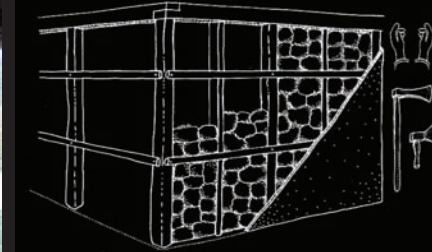
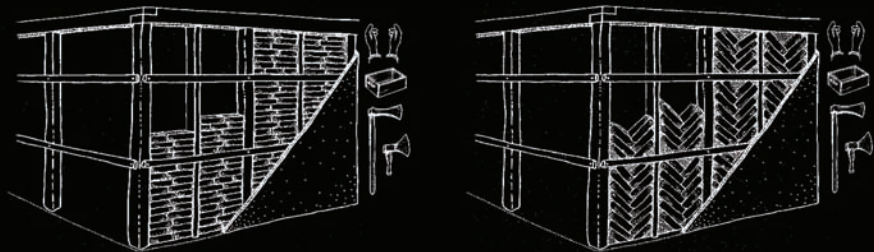
* Nosným prvkem jsou pletené konstrukce, pletené nebo jiné dřevěné výplně hrázděné / rámové konstrukce, roubené konstrukce, případně masivní hliněné stěny.

** Nosným prvkem jsou dřevěné tyče vkládané do hrázděné / rámové konstrukce stěn; obdobné konstrukce pro stropy i mimo hrázdění

KRITÉRIA PRO KLASIFIKACI HLÍNY VE SVISLÝCH KONSTRUKCÍCH (O. AURENCHÉ A KOL. 2011):

F / Nosné a nenosné konstrukce

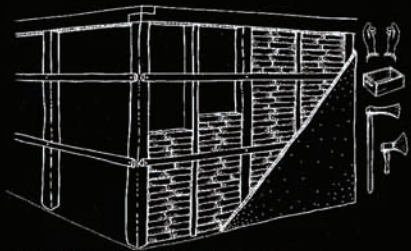




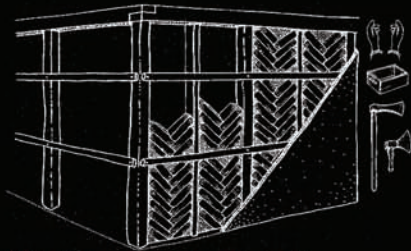
NENOSNÉ ČÁSTI KONSTRUKCE:

Nepálené cihly a války jako výplň rámových a hrázdných konstrukcí

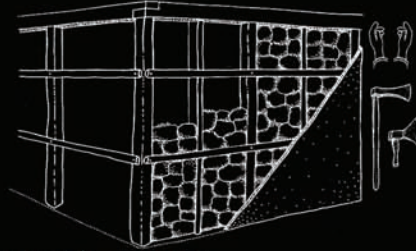




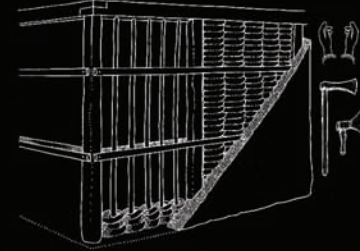
A.2.1. Half-timber with horizontal adobe infill



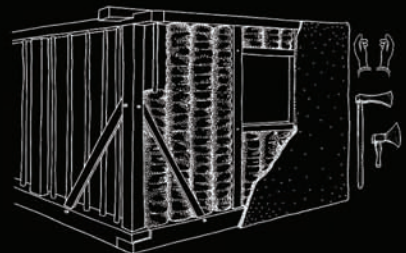
A.2.2. Half-timber with herringbone adobe infill



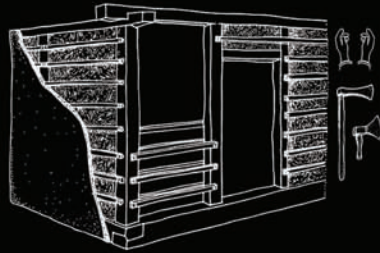
A.2.3. Half-timber with cob infill



A.2.4. Half-timber with donut-like infill



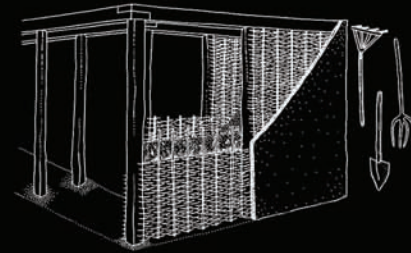
A.2.5. Half-timber with angle braces and donut-like infill



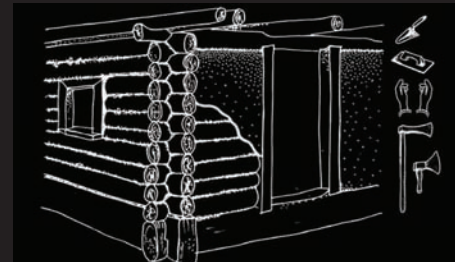
A.2.6. Half-timber with earth infill between two lath screens



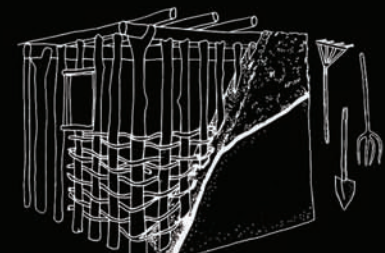
A.2.7. Half-timber with adobe infill and tile protection



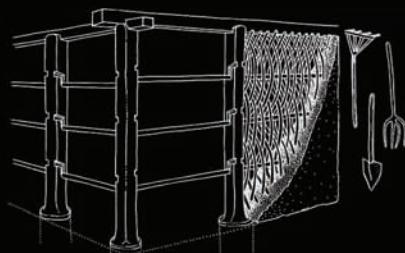
A.2.8. Half-timber with earth infill between two wicker screens



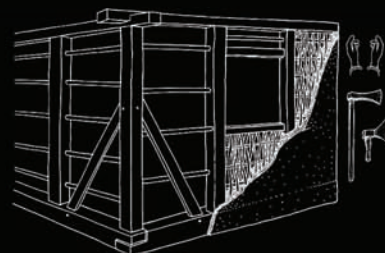
D.4 Earthen plaster for log houses



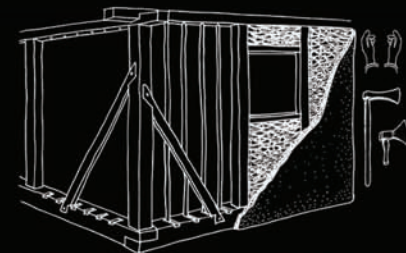
A.3.9. Tooled cob with auxiliary structure of log post-and-beam with wattle



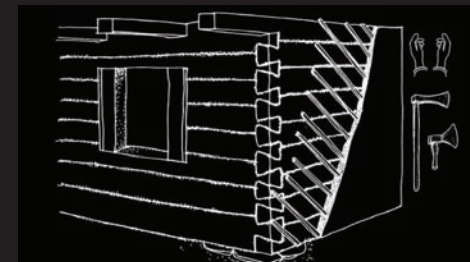
A.5.1. Post-and-beam structure with wattle-and-daub infill



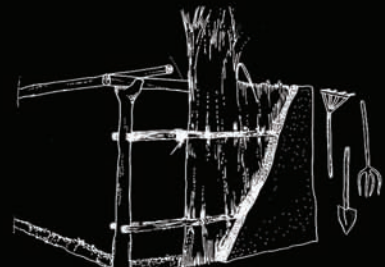
A.5.2. Post-and-beam with angle braces and a wattle-and-daub infill I



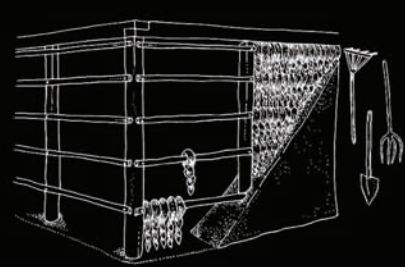
A.5.3. Post-and-beam with angle braces and a wattle-and-daub infill II



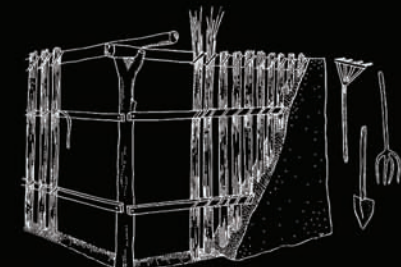
D.5. Lath and earthen plaster on wooden houses



A.5.4. Daubed straw screens between posts



A.5.5. Daubed straw knotted plaits between posts

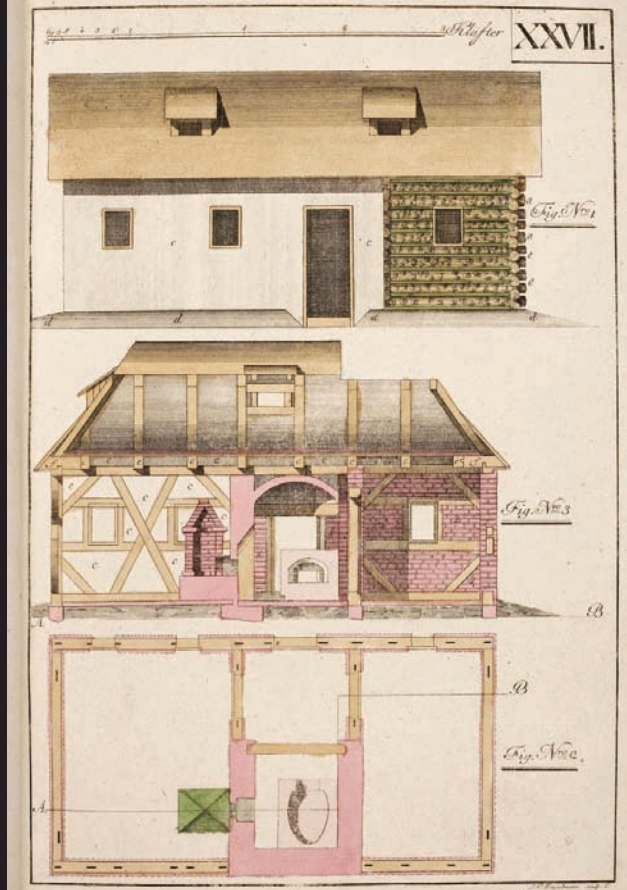
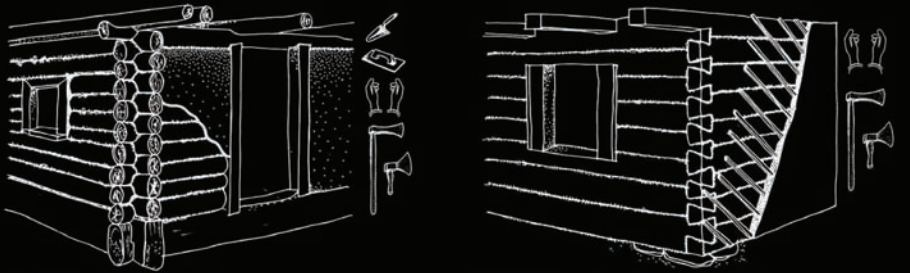


A.5.6. Daubed straw tresses between posts

DŘEVOHLINĚNÉ TECHNIKY

(Panely výstavy evropského projektu Terra inCognita)





4. hliněné omazávky:

* lepenice v hráznění

* omazávka srubu nebo masivní hliněné zdi

* Hlína (obvykle s rostlinnými příměsemi) nanášená v plastickém stavu na podpůrnou konstrukci. Nosným prvkem jsou pletené konstrukce, pletené nebo jiné dřevěné výplně hrázděné / rámové konstrukce, roubené konstrukce, případně masivní hliněné stěny

ANGLIE: daubed earth * daub * wattle and daub

FRANCIE: terre de garnissage * torchis

ŠPANĚLSKO A LATINSKÁ AMERIKA: barro, quincha, baharaque

KATALÁNSKY: fusta i fang

PORTUGALSKO, BRAZÍLIE: tabique * taipa de fasquio, taipa de pilao, taipa de sopapo

ŘECKO: laspi

ITÁLIE: riempimento

NĚMECKO, RAKOUSKO: Lehmewurf, Lehm mortel, Strohhelm * äuglehn

ČECHY A MORAVA: lepenice, mazanice / mazanina * kožich

* Nezaměňovat hliněné omazávky a omítky. :

- tloušťka - omítky: 2–3 cm / omazávky? 10–15 cm

- rostlinné příměsí - omítky: plevy, řezanka / omazávky: vlákna i více než 1m

- způsob aplikování - omítání / vrstvení

* V kombinaci se srubovou kci se kombinují tepelně technické vlastnosti dřeva a hlíny

HLINĚNÁ OMAZÁVKA / LEPENICE: Základní charakteristika a terminologie v evropském kontextu * Grafenberg Nr. 8, Rakousko * Čistá (Litomyšl) čp. 171 - ježkování * *Der practische Baubeamte: Ein hundert und vierzig Kupfertafeln (Tafeln), Matthias Fortunat Koller 1800* * Hliněné omítky srubu (Panel výstavy evropského projektu Terra inCognita)





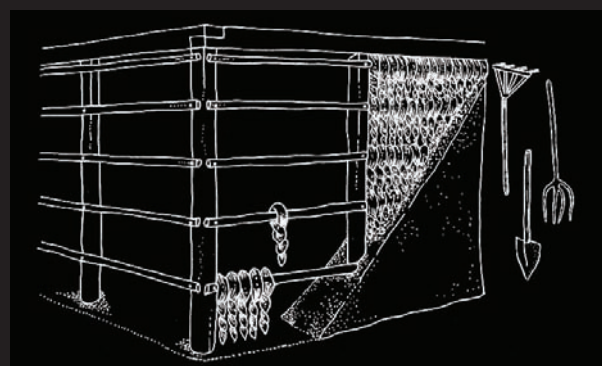
5. sláma máčená v hliněné břečce

* sláma máčená v hliněné břečce namotávaná na tyče
vkládané vodorovně nebo svisle do hrázděné / rámové
stěny a/nebo stropů * pletence zavěšené na tyče...

FRANCIE: pallisons

NĚMECKO:

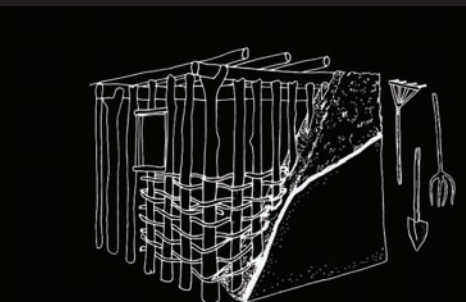
ČECHY:



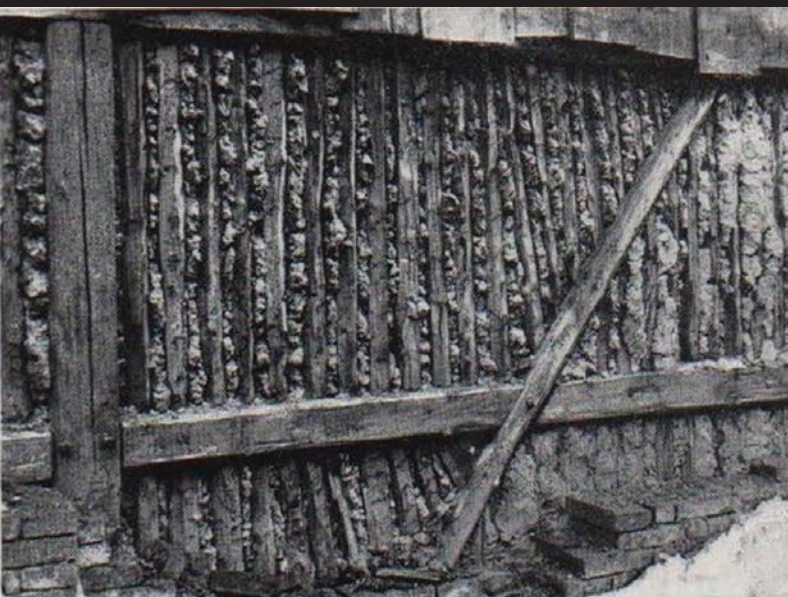
SLÁMA MÁČENÁ V HLINĚNÉ BŘEČCE: Základní charakteristika a terminologie v evropském kontextu

- Écomusée d'Alsace, Ungersheim, Francie. Dům z r. 1561 z Artolsheimu. * Musée du Paysan Gascon, Toulouse *
Écomusée Maison de Pays en Bresse, Saint-Etienne-du-Bois - les Mangettes (1465 / 1649)

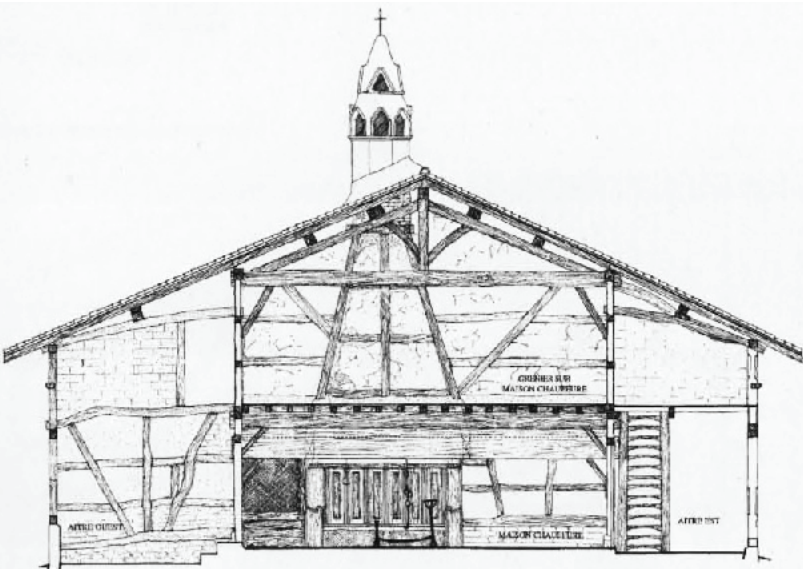




HLÍNA A VYPLÉTANÉ KONSTRUKCE: Příklady ze Slovenska



LEPENICE NA LATÍCH, TYČÍCH, ŠTÍPANÝCH KOLÍCÍCH...: Příklady ze severních a východních Čech



coupe CC

0 1 2 3 4m

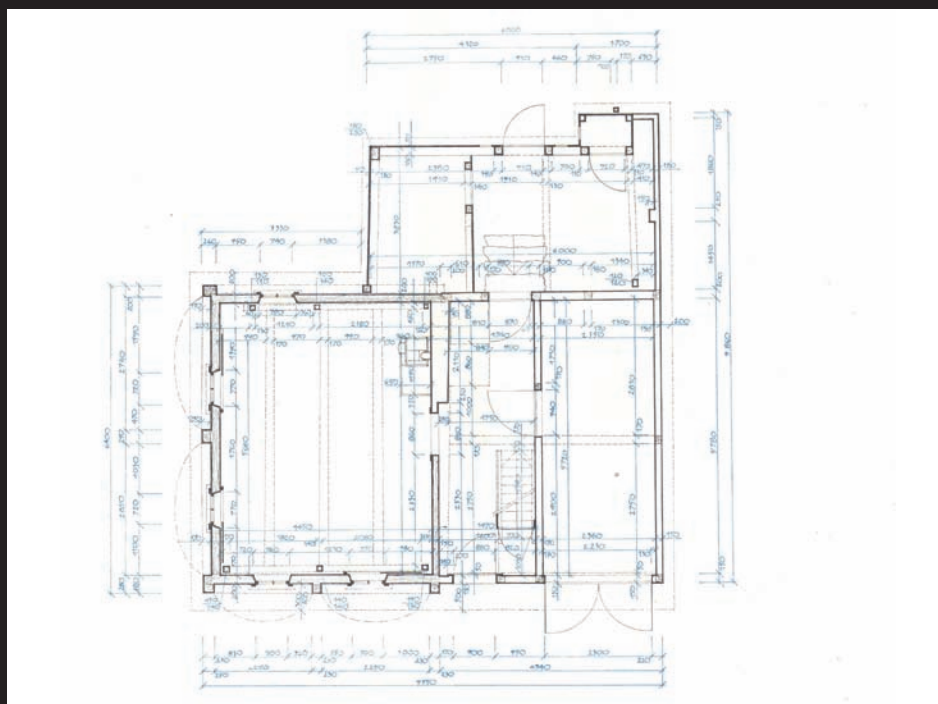
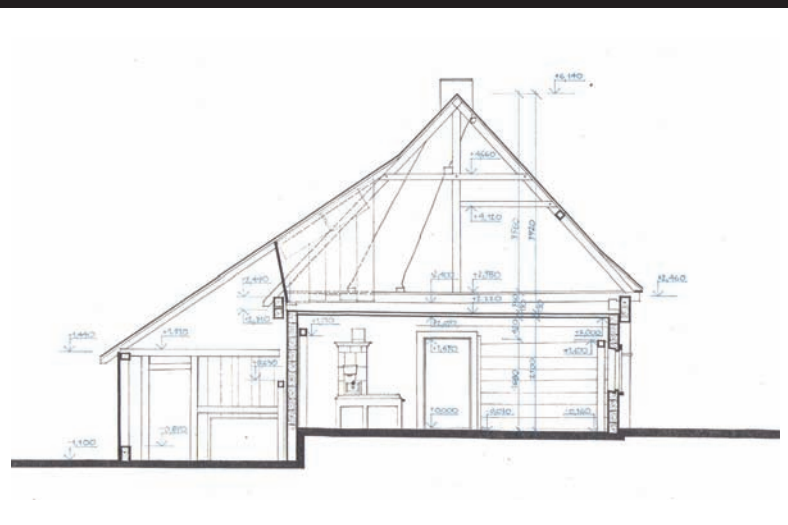
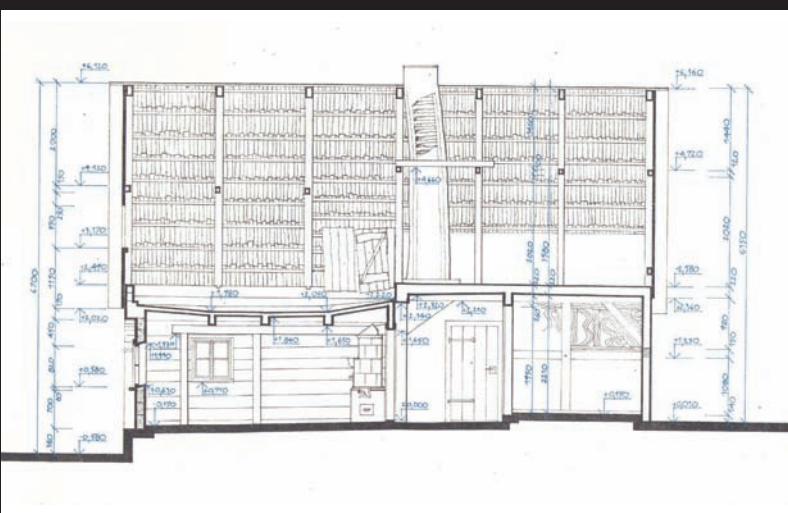
LEPENICE / KONSTRUKCE HRÁZDĚNÉ: Příklady Francie (Bresse, Agenais, Occitanie)





LEPENICE / KONSTRUKCE HRÁZDĚNÉ: Patrový hrázděný, částečně zděný dům s roubenou obytnou místností z roku 1727; Lipová u Šluknova čp. 424 (Lipová)

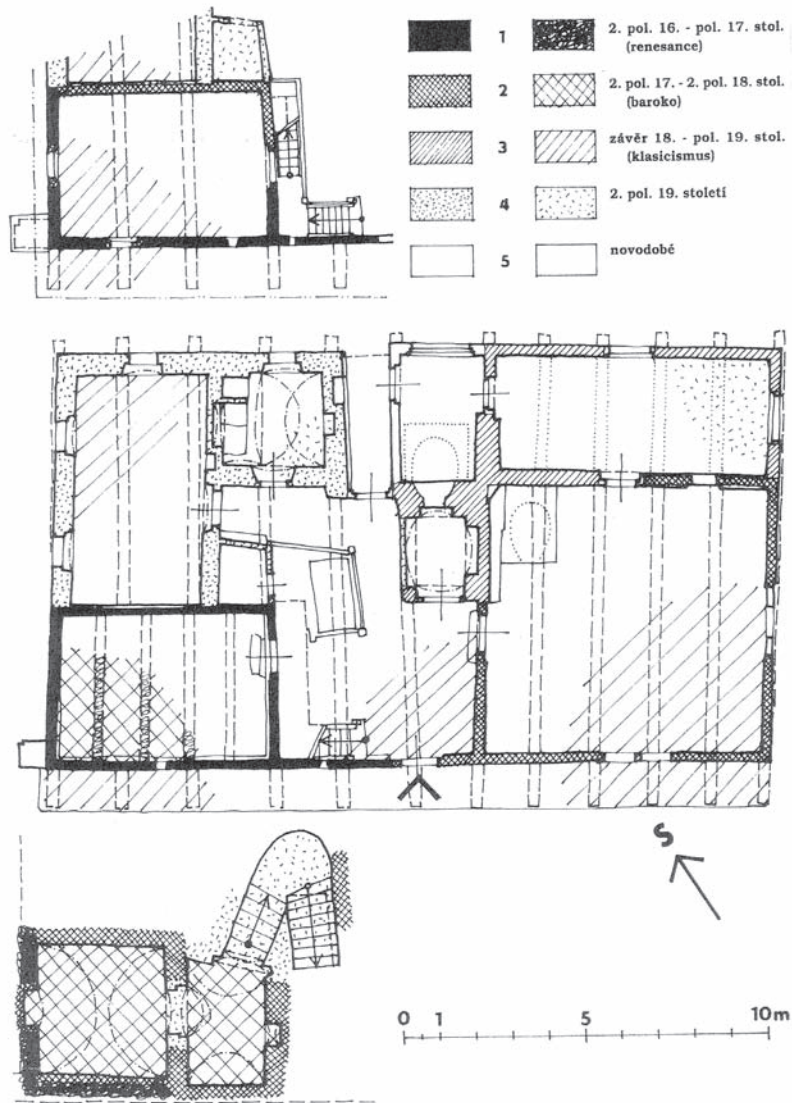




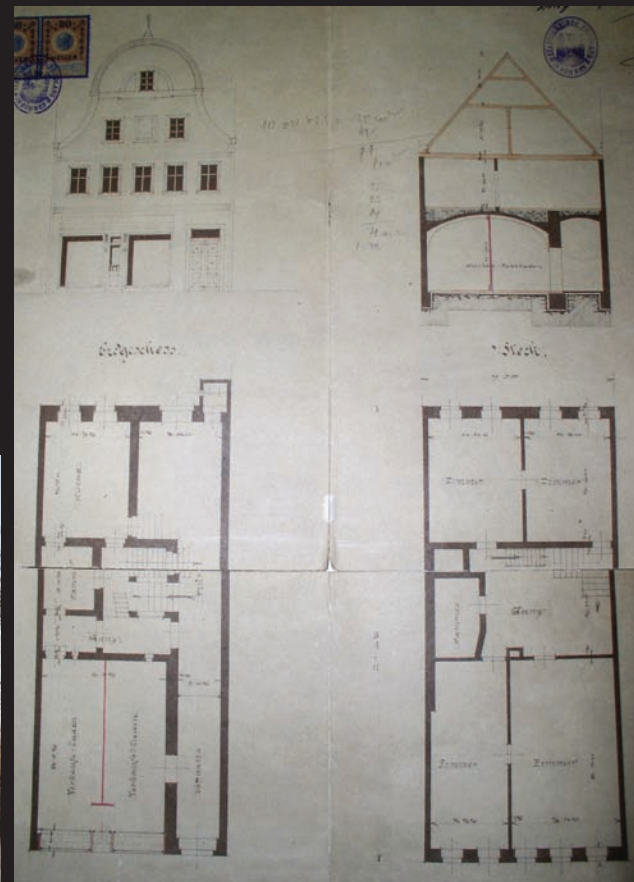
LEPENICE / KONSTRUKCE HRÁZDĚNÉ: Přízemní hrázděný dům z koce 18. století (1780 / 1783) s roubenou obytnou místností, dřevohliněným komínem a stropní konstrukcí hrázděné části z latí obalovaných slámou máčenou v hliněné břečce; Šluknov čp. 310 (Šluknov)



LEPENICE / KONSTRUKCE HRÁZDĚNÉ : Přízemní hrázděný dům z koce 18. století (1780 / 1783) s roubenou obytnou místností, dřevohliněným komínem a stropní konstrukcí hrázděné části z latí obalovaných slámou máčenou v hliněné břečce; Šluknov čp. 310 (Šluknov)



SLÁMA MÁČENÁ V HLINĚNÉ BŘEČCE / STROPY: Zbečno (Křivoklát) čp. 22; strop světnice s nespalným záklopem ze slámou omotané tyčoviny a zarovnané lepenicí - 90. léta 18. století (Ebel, M. - Škabrada, J. 1994. Stavebně historický průzkum domu čp. 22 ve Zbečbě (tzv. Hamousův statek), in *Průzkumy památek* 1, 1994, 1–22.) * analytické záběry tohoto typu záklopu - Štěkeň (Strakonice) čp. 28, Zahrádky (Česká Lípa) čp. 46

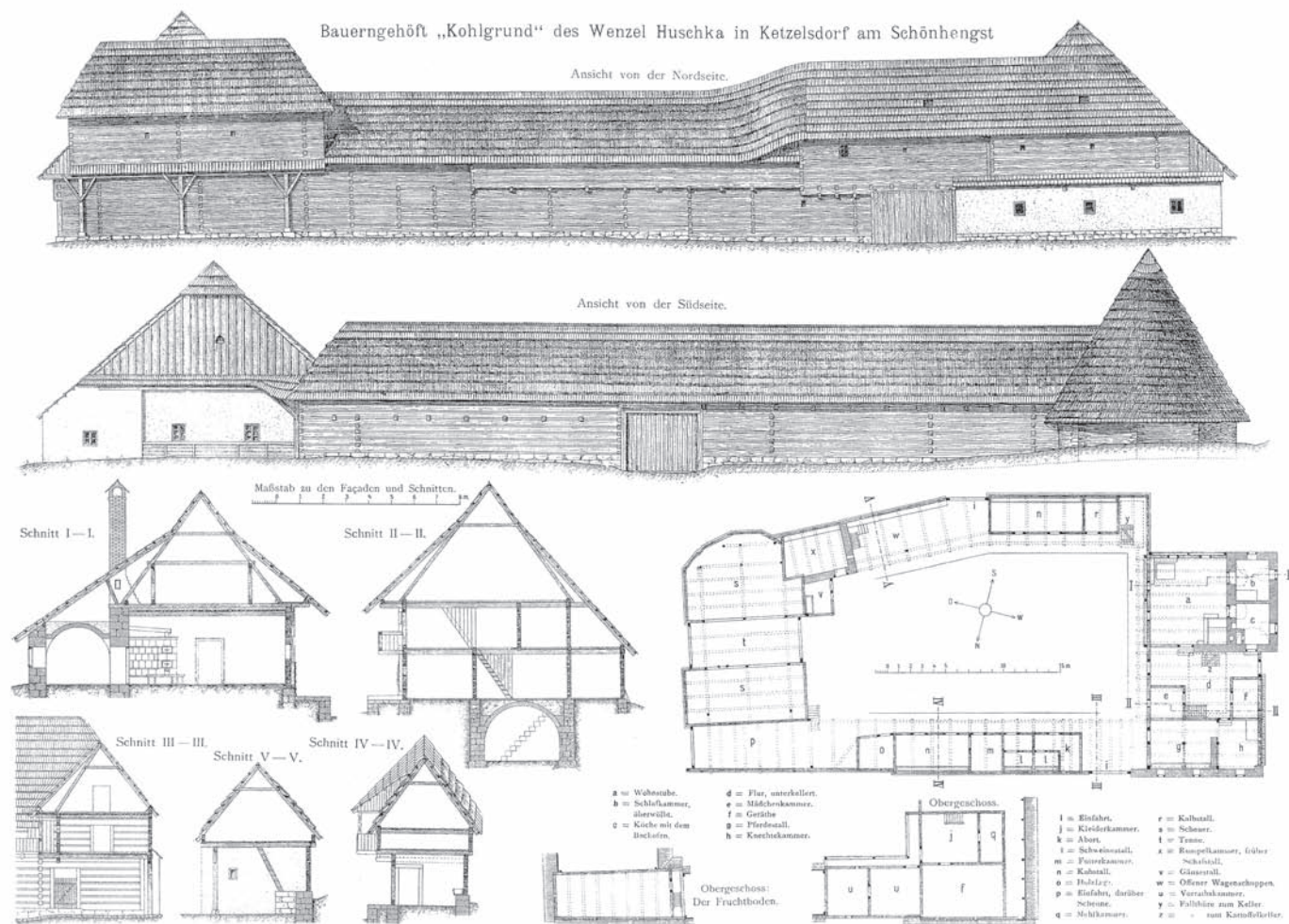


LEPENICE / KONSTRUKCE HRÁZDĚNÉ: Zahrádky (Česká Lípa) čp. 32; datace 1683 v omazávce hrázděné severozápaní stěny komory v patře domu (Panáček, J. – Panáček, M. 2010. *Zahrádky. Dům čp. 32*. Standardní stavebněhistorický průzkum.* Frýdlant (Frýdlant) čp. 102; datace 1698 v lepenici hrázděné příčky v půdním prostoru domu (Panáček, M. – Vochomůrka, J. 2008. *Hrázděná příčka v domě čp. 102 ve Frýdlantě v Čechách*. Nepublikováno.)





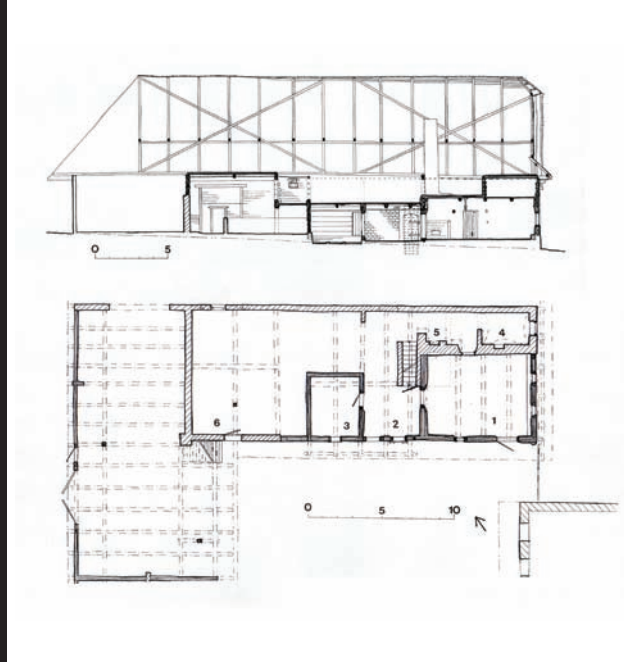
LEPENICE / KONSTRUKCE HRÁZDĚNÉ: Úprava povrchu - Holešice (Jirkov) * Skalsko (Bělá pod Bezdězem) * Šluknov (Šluknov)



Aufgenommen von G. Wanderley.



HLÍNA A ROUBENÉ KONSTRUKCE: Koclířov (Česká Třebová); (Das Bauernhaus in Österreich-Ungarn, Wien - Dresden, 1901-1906) * Obytná místnost v „kožichu“; Želechovice nad Dřevnicí (Zlín) * Hlínou vymazaná spára roubené polygonální stodoly z r. 1617; Široký Důl (Polička).

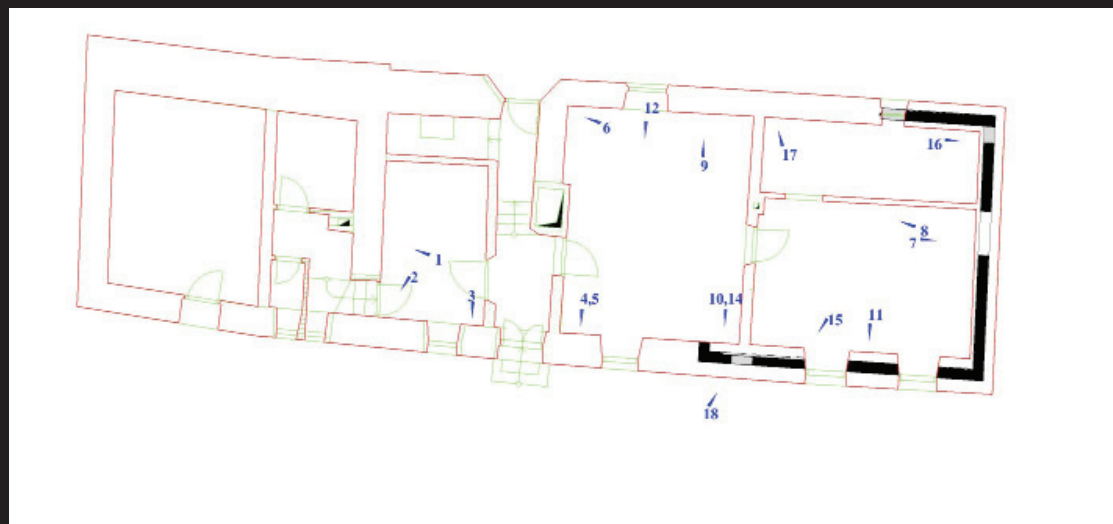


HLÍNA A ROUBENÉ KONSTRUKCE: Rychnov na Moravě (Moravská Třebová), čp. 137 (kol. r. 1775); hlínou vymazané spáry zajištěné dřevěnými kolíky.



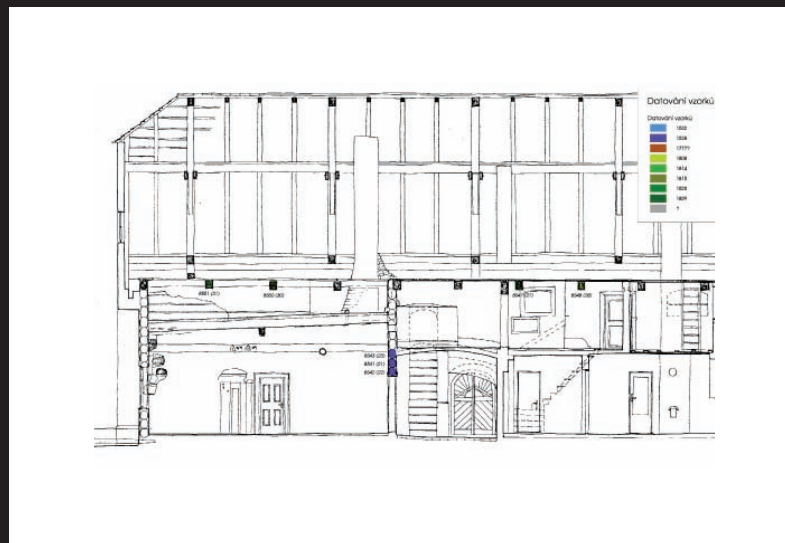
KONSTRUKCE DŘEVOHLINĚNÉ: ROUBENÍ V KOŽICHU : otisky kuláčů (14. století); hrad Kašperk (Kašperské Hory) * obytná místnost s vnější omazávkou (16. století); Kutná Hora * omazávka obytné místnosti (po r. 1320); Znojmo, Zelenářská ul. čp. 26/15 * rýhování a důlky ve vnitřní omazávce obytné místnosti (16. století); býv. celnice v Podskalí (Praha) * omazávka světnice s vtláčovanými kousky keramiky; Damníkovo (Svitavy) * omazávka horní části světnice (1702); Čistá (Svitavy) *





OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Mirkovice (Velešín), Český Krumlov, dům usedlosti čp. 1 s hliněnou omazávkou štítového průčelí obytné místnosti (1422–1430)





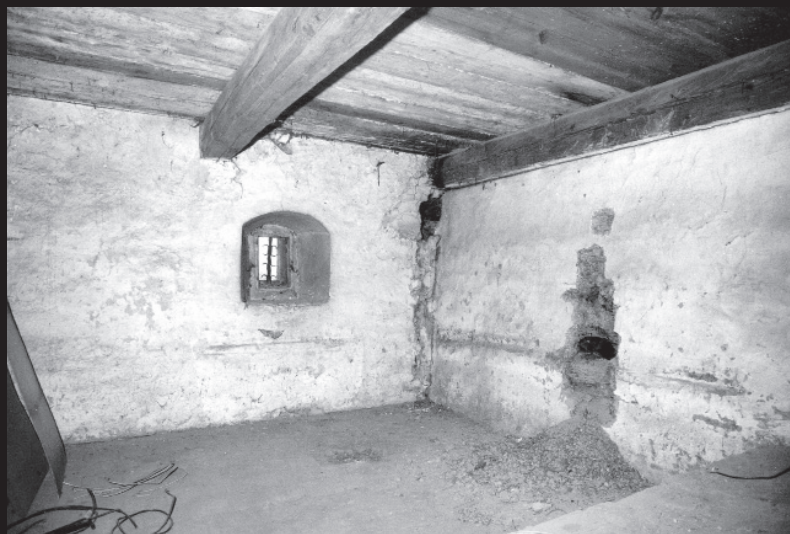
- 1538
- 1777
- 18. / 19. století
- 19. století
- 20. století

1 - síň * 2 - obytná místnost
 * 3 - světnička * 4 - černá kuchyně * 5 - komora



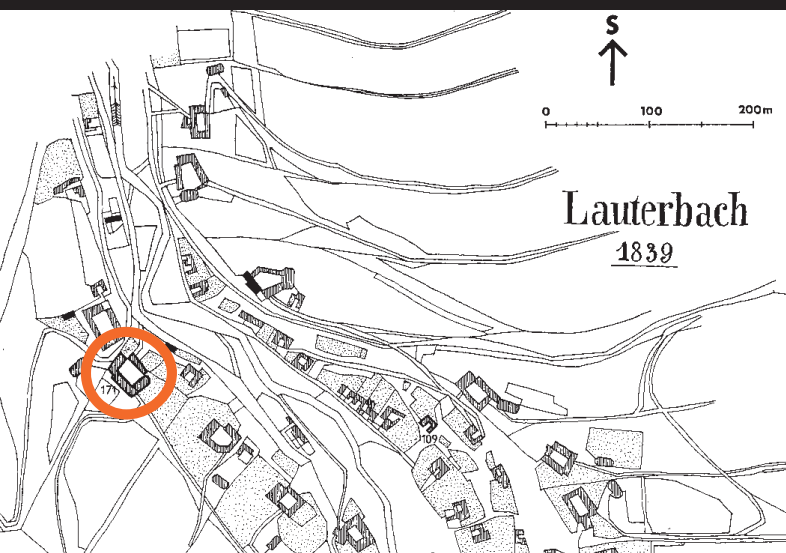
OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Vračovice, Ústí nad Orlicí, dům usedlosti čp. 2 (dymná jizba - 1538) * Anderlův grunt na fotografiích Vratislava Votrubce z roku 1892 * SHP (Škabrada, J. - Syrová, Z. 2018. *Nejstarší venkovské domy ve východních Čechách*. 2018; 86–107)





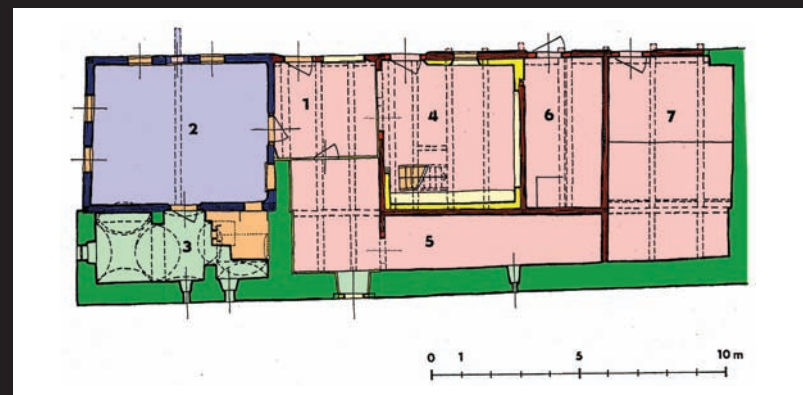
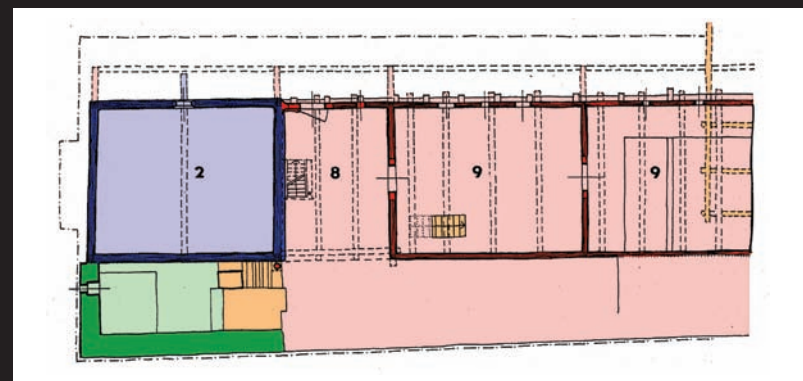
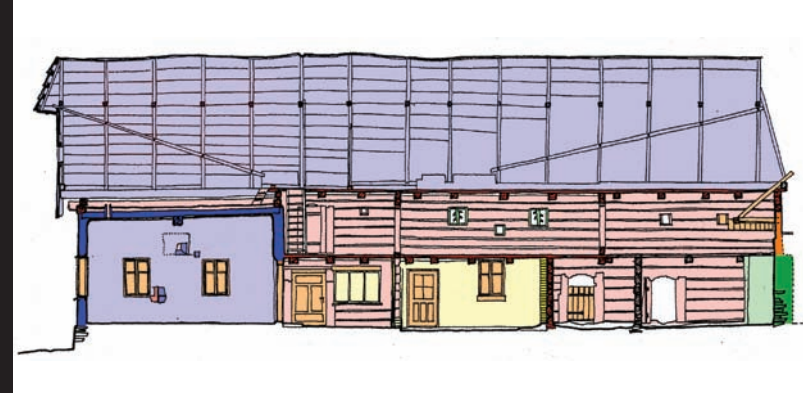
OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Vračovice, Ústí nad Orlicí, dům usedlosti čp. 2 (dymná jizba - 1538) * SHP (Škabrada, J. - Syrová, Z. 2018. *Nejstarší venkovské domy ve východních Čechách*. 2018; 86–107) * analýza rostlinných příměsí omazávek (Tintner, J. et al. 2020. Clay Bricks and Plasters - Can We Use Its Molecular Decay for Dating Purposes? in *Molecules* 25, 1419.)





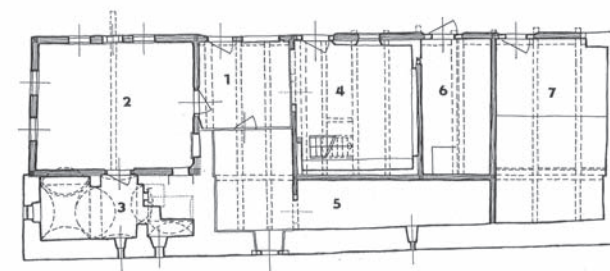
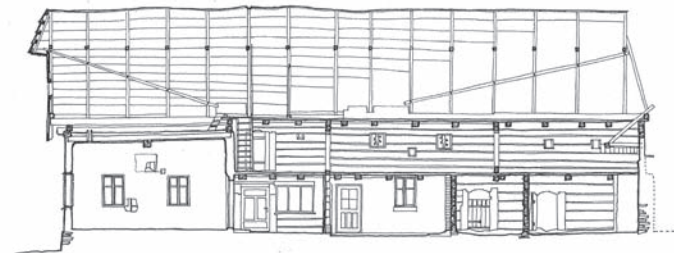
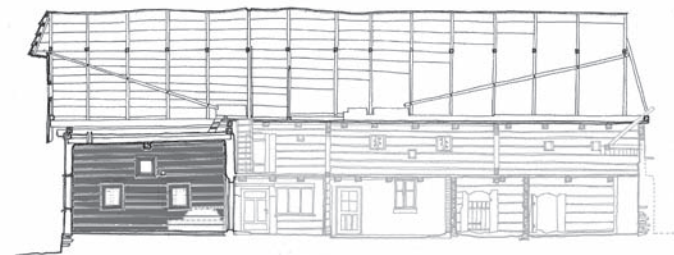
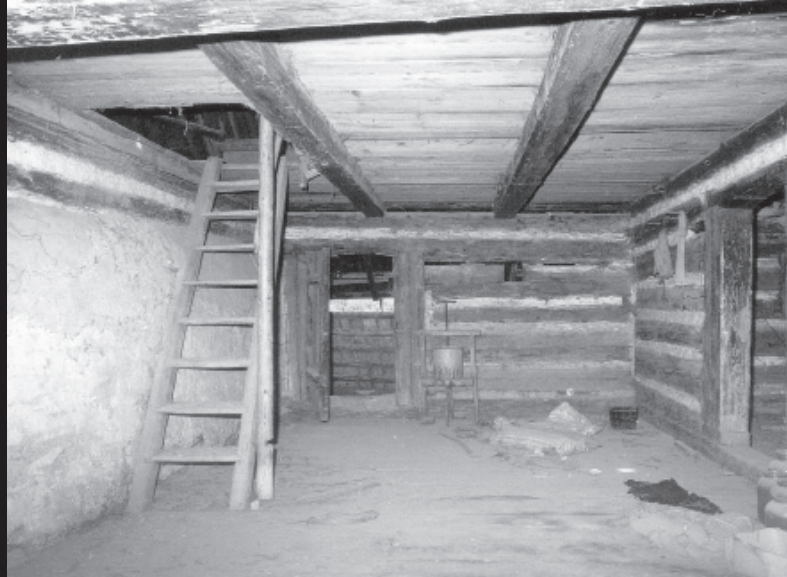
- 1583
- 1612–1692
- 18. / 19. století
- 19. století
- 20. století

1 - síň * 2 - jizba * 3 světnička / kuchyně * 4 - komora *
5 - chodba * 6 / 7 - chlév?
* 8 - horní síň * 9 - komora



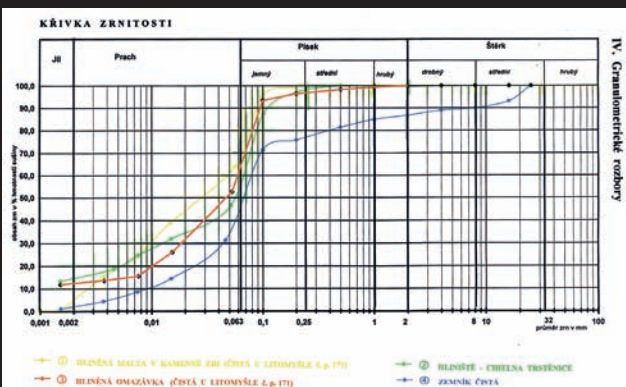
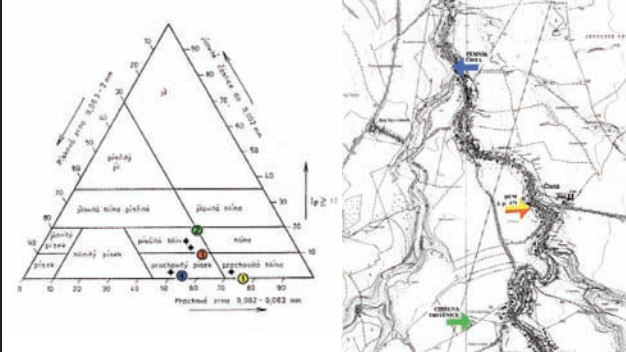
OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Čistá (Litomyšl) čp. 171 (dymná jizba 1583) * SHP (Škabrada, J. - Syrová, Z. 2018. *Nejstarší venkovské domy ve východních Čechách*. 2018; 170–197)





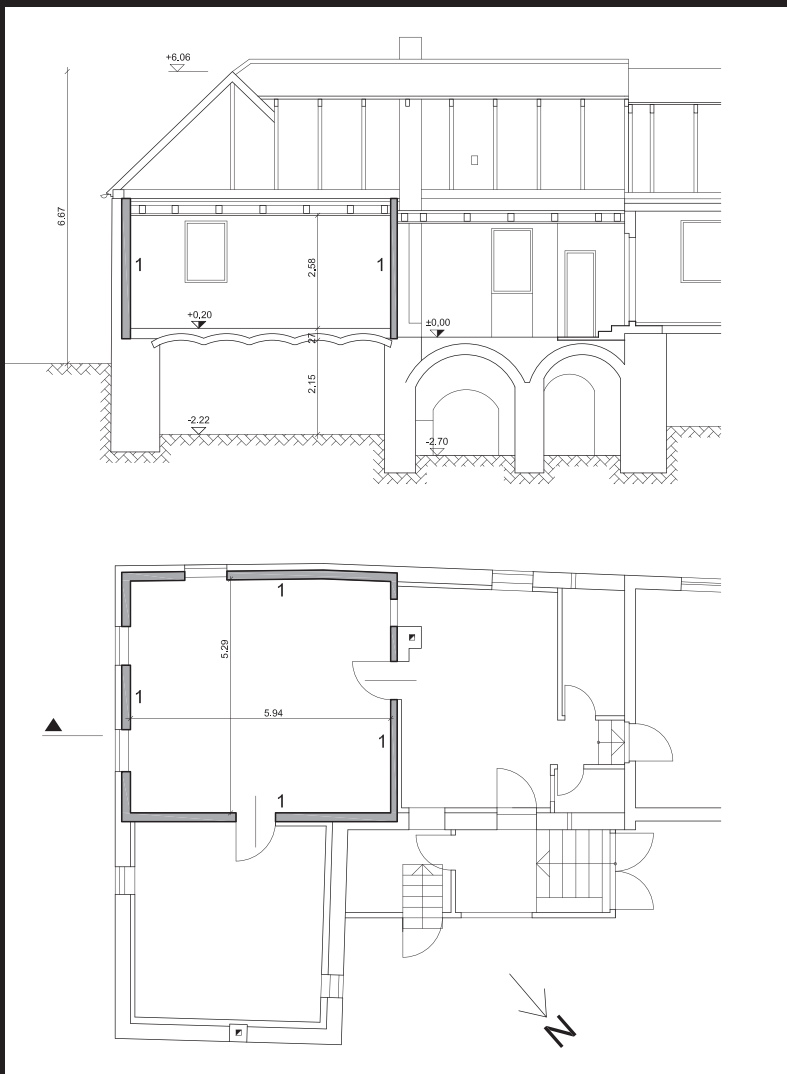
OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Čistá (Litomyšl) čp. 171 (dymná jizba 1583) * SHP (Škabrada, J. - Syrová, Z. 2018. *Nejstarší venkovské domy ve východních Čechách*. 2018; 170–197) * analýzy a obnova hliněných omázevek, malt a omítek (KŘÍŽ, J 1996. *Čistá u Litomyše čp. 171, rekonstrukce domu; Stavebně - technologické sledování konstrukcí z nepálené hlíny; Výběr a posouzení vhodnosti materiálů, laboratorní rozborů*.)





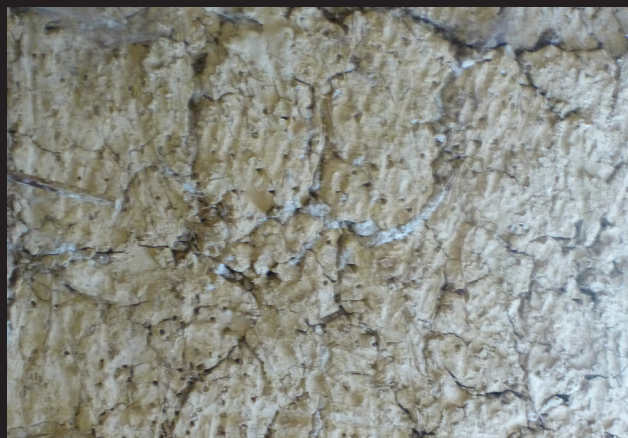
OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Čistá (Litomyšl) čp. 171 (dymná jizba 1583) * SHP (Škabrada, J. - Syrová, Z. 2018. *Nejstarší venkovské domy ve východních Čechách*. 2018; 170–197) * analýzy a obnova hliněných omazávek, malt a omítek (KŘÍŽ, J 1996. *Čistá u Litomyše čp. 171, rekonstrukce domu; Stavebně - technologické sledování konstrukcí z nepálené hlíny; Výběr a posouzení vhodnosti materiálů, laboratorní rozborů*.)



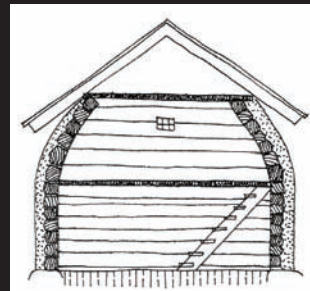


OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Oberretzbach, Brunnenplatz 9 / Nr. 24, Basse-Autriche (Niederösterreich); zaměření Roland Meingast (Meingast, R. - Feigelstorfer, H. 2018. Earth building history in Eastern Austria, in: Feigelstorfer, H. ed.: *Earth construction & tradition* 2, 21–83) * Havraníky (Znojmo) čp. 14



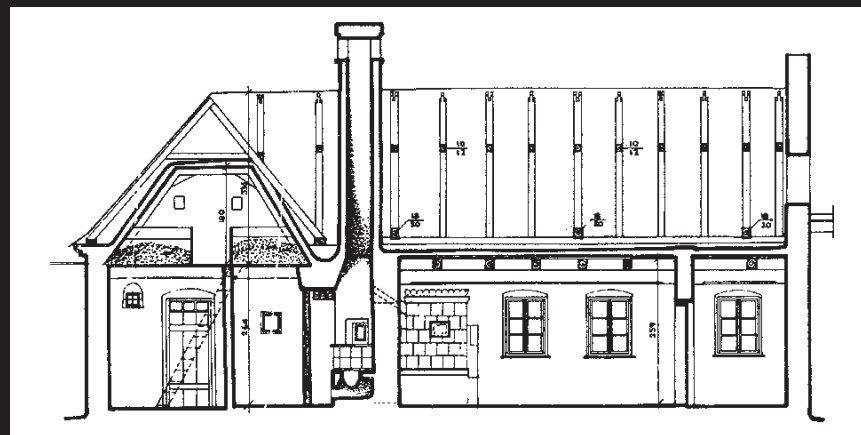
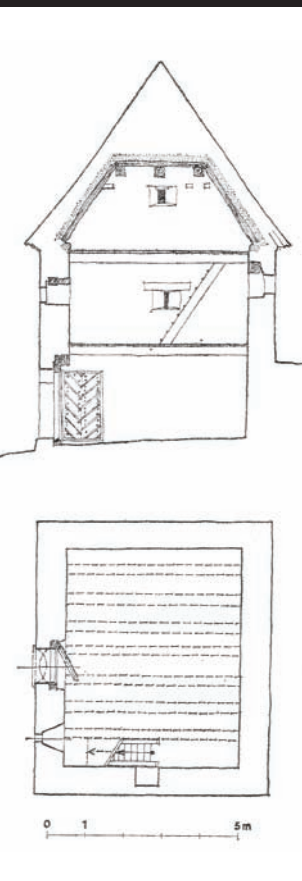


OBYTNÁ MÍSTNOST V „KOŽICHU“: Komárov (Soběslav)



OMAZÁVKY SÝPEK S ROUBENOU „VALENOU“ NEBO „KLÁŠTERNÍ“ KLENBOU: Lenartov, Žibritov (Slovensko), „sypance“ * Freilichtmuseum Gerersdorf
 „Kitting“ z Unterschützen (1765) * Hlavatce (Netolice) * Koberice (Hlučín) (zaměření V. Menci)





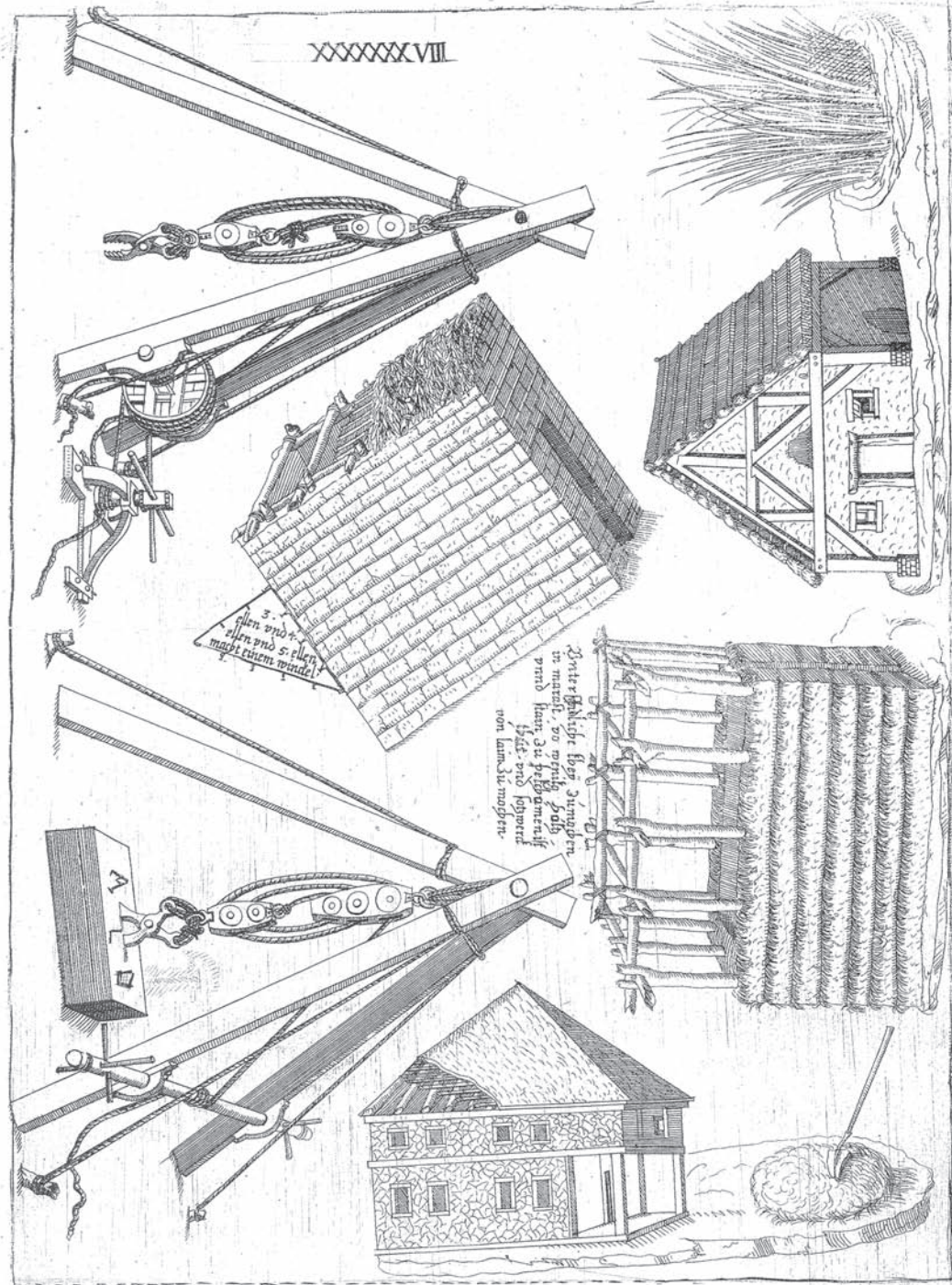
LEPENEC: Sýpka ze 17. století (zaměření J. Škabrada); Strunkovice nad Volyňkou (Volyně) * Záboří (Protivín) * Lysovice (Vyškov) (zaměření Kurialův archiv) * Rostěnice (Vyškov)



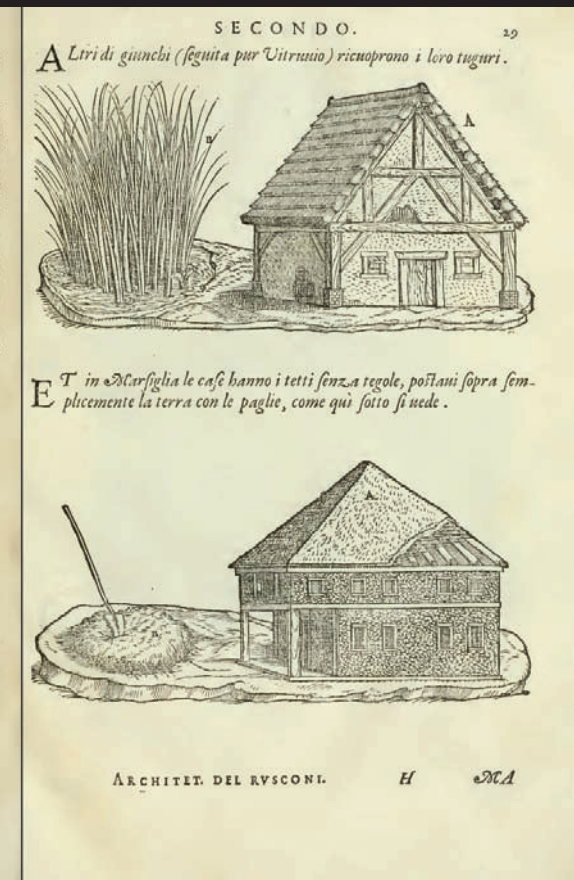
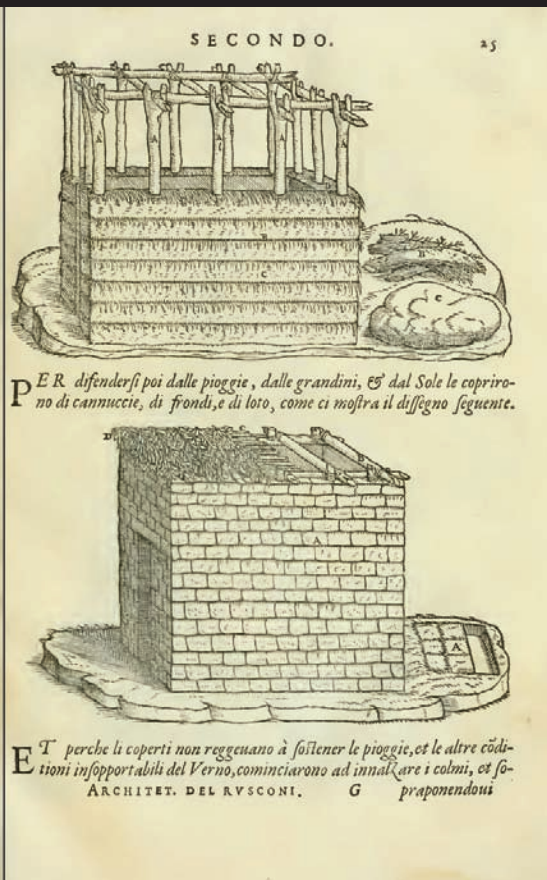
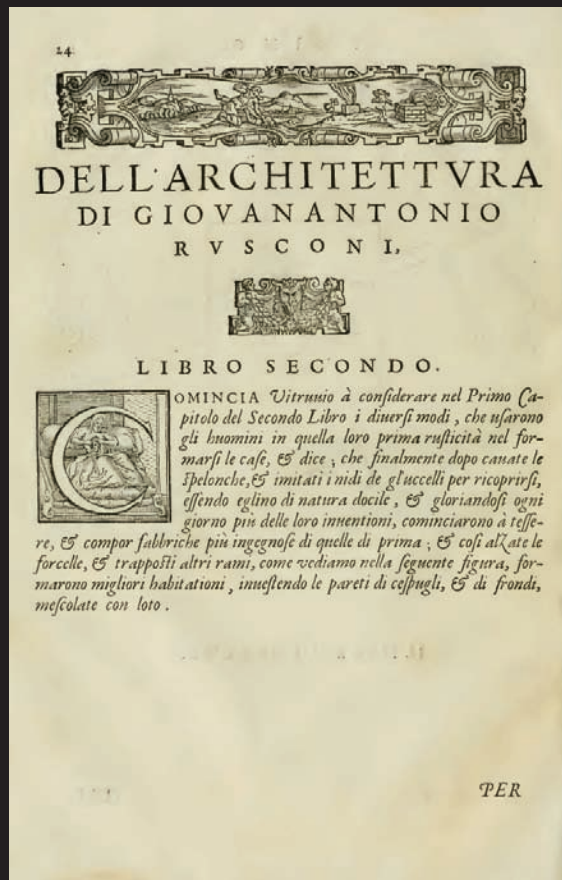


* Omazávka na neodkorněných kuláčích vinné budy rámové konstrukce se zaroubenými nárožími; Těšov (Uherské Hradiště)





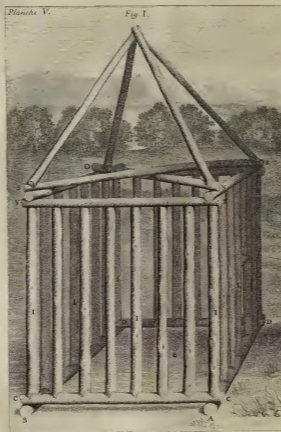
Abraham Leuthner : *Grundtliche Darstellung, Der Fünff Seülen wie solche von dem Weitberühmbten Vitruvio Scamozzio und andern Vornehmhen Baumeistren Zuesamben getragen und in gewiße Außtheillung verfasset worden ...*, Praha, 1677



TRAKTÁTY A PŘÍRUČKY STAVITELSKÉ: Della architettura di Gio. Antonio Rusconi, con centosessanta figure disegnate dal medesimo, secondo i precetti di Vitruuio, e con chiarezza, e breuità dichiarate libri dieci. In Venetia: appresso i Gioliti, 1590 *



ainfin différents lieux on baillât devnement. A Marfelle au lieu de toits les maisons font couvertes de terre graille paillire avec de la paille: A Athenes on montre encore comme une chose curieufe pour ain antiquité les toits de l'Acropole fans de terre graille, & dans le Temple du Capitole, la cabane de Romulus couverte de chaume. Fait voir cette ancienne maniere de couvrir. Les observations font aïez jurer qu'ils estoient les habitans des Anciens: Mais comme on jure en jour à force de travailler aux Bâtimens les mains fe font rendues plus habiles, & les efprits font devenus aufli plus éclairés par l'expérience, ceux qui fe font addonné à ces choies, en ont fait une profeffion par



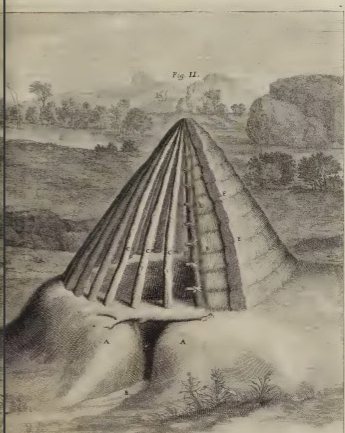
EXPLICATION DE LA PLANCHE V.

Cette Planché contient la maniere simple & grossiere dont les Anciens se ser-voient pour bastir leurs maisons: avant que l'Architecture eust trouué les moyens d'orner les Edifices & de les rendre commodés. La premiere Figure est pour les Cabanes de Choloas; son explication est prise du texte mesme avec la traduction à costé & des renvois à la Figure, pour faire voir la necessité qu'il y a eu de rescrire le texte &c. de remettre en sa place ce qui estoit transposé.

[illegible]

Après avoir couché des arbres tout de leur long sur terre à droit AD, & à gauche BD, laissant autant d'espace entre deux que les arbres CC, DD, sont longs, ils posent sur leurs extrémités d'autres arbres CC, DD, en travers, de manière qu'ils enserment tout l'espace destiné pour l'habitation, & ensuite pour faire les murailles ils mettent d'autres arbres I,I,I, à plomb

tieliere, & de la comme les hommes n'excellent pas seulement dans la sub-
 qui leur sont communs avec les autres animaux, mais principalement dans ce
 qui les rend maîtres de tout, il est arrivé que l'industrie qu'ils se sont acquise
 de bâtir, a servi comme de degré pour parvenir à la connoissance des autres
 fer d'une vie sauvage à la politesse & à la civilité dont la nature humaine est
 ce qui a fait que relevant leur courage & portant plus avant les belles pen-
 des sciences leur peut fournir, ils ont conceu quelque chose au dessus des
 nes dont ils étoient premierement privés, & qu'ils ont commencé à élever



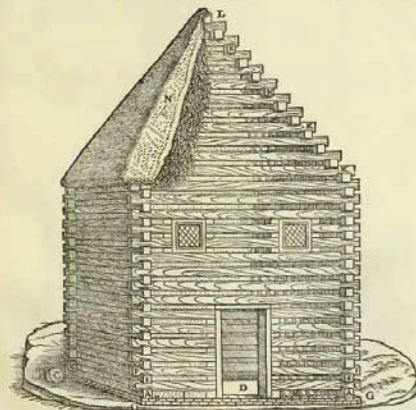
EXPLICATION DE LA PLANCHE V.

L'explication de la seconde Figure à moins de difficulté. AA sont les petits tertres na-
turels, que les Phrygiens choisissent pour les ruider, y creusant aussi des chemins B pos-
sant l'espace vuide. CC sont les perches qu'ils mettoient sur les bords du creux & qu'ils lioient
pointe, sur lesquelles ils érandoient des cannes DD & du chaume EE & des gazon FF p

fur ceux qui sont couchez AD, BD, CC, DD, & ainsi il ele-
vent comme des Tours en remplissant les intervalles des ar-
ches selon leur épaisseur, avec des echalés & de la terre grasse.
Après cela ils lacent ensemble les quatre coins d'en haut R, T,
V, O, puis des pierres de bois NO, RS, que le confiant & de
pour former le Toit qui est coupé de l'extrémité d'un coin, N,

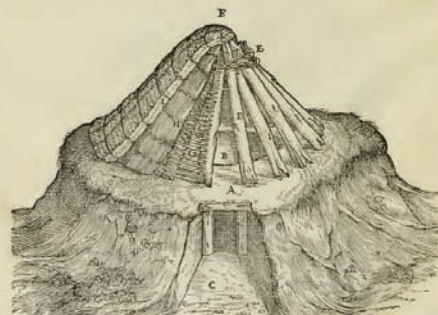
cunt ad aliudmodum Terras, intervallique quæ
per transfusionem matricis solius & invicem
transibunt NO, RS, ex quibus partibus a
ingrumentantes, item tella recedentes ad exte-
riorem S, & R, aut O, transire transiunt.

Narra Virruo quello che uisauano i Colchi nel Mar Maggiore nel sub
bracca la cafe loro, per l'abbandanza che hanno di befishi, il che uogea-
mo farli addeffo specialmente nella Polonia (come diceua di sopra) recadofo a
gloria che Signori principali di potere, douunque uanna, farli in poco spatio
di tempo fabbricar un capaxissimo alloggiamento: & tra Surzeri, &
ne borghi di molte Città di Germania si uede medefimamente gran quan-
tita di cafe di legname compite molto politamente. & le segente figure,
la quale per se istessa cerna molta dichiarazione e affai chiara, mostra il mo-
do narrato da esse Virruo del porre iusteme, et formare gli edifice de' fedu-
ti Colchi, leuando i tetti a ufo di Piramidi, et coprendoli di frondi. & di lo-
to, rendendoli tellurigeni, per usare la propria parola di esso.



Soggiunge.

uendo egli no legna, se non in molta penuria, tagliano i sassi vivi, non solo per le pareti delle fabbriche, ma per li tetti ancora, appoggiandoli a sottilissimi bastoni, che a riguardanti, non che a gli habitatori, possono render spauento più tosto che merauiglia.



cellar

le vit fluyage à la polireſſe & à A
 ſan que relevant leur courage
 neſſe leur peur fournir, ils ont
 ſe ſ'ſtoient premietement
 lides, des murailles de pierre
 ſe ſe quelque choſe de plus ac-
 reſſions ſur les obſervations
 ſe ſe, les conduiſſent à la
 ſe ſe après avoir remarqué que
 ſe ſe Edifices, ils ont tellement
 ſe ſe haute perfection, avec le B
 ſe ſe la polireſſe pour les delices

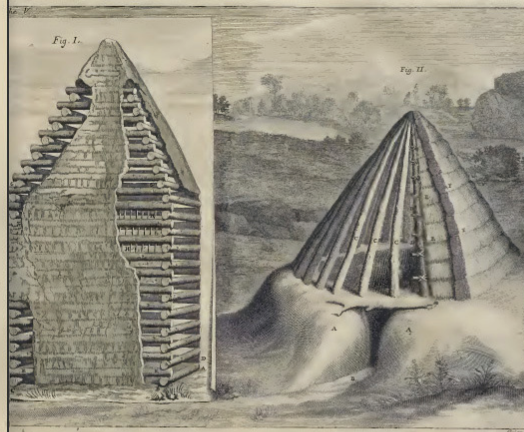
rapportant tout ce qui se peut
trouuer à ce liure, estimant qu'il
n'est d'écriture de toute l'Architec-
ture, & de quelle est son origine;
d'où d'un Architecte. De là
est le second liure de la Ma-
tiere plus de l'origine de l'art de
l'Architecte par lesquels ils sont par-
venus au accomplissement d'un Edifice,
et de quelle mixtion de principes
naturels, ni de corps quels qu'ils
soient, à la nature, ne peut estre clai-
rement raisonnées toutes les

des Philosophes.

nepte de toutes choses. Hera-
fur surnommé *Scotinos*, disoit
loient que ce fussent les Atomes
ny diuisez. La doctrine des
principes l'air & la terre. Que
qu'il établit, mais les a seule-
ment qu'il ait prétendu signi-
fies d'alteration & de cor-
e c'est parce qu'il les confide-
de forte que puisqu'il paroist E-
s, & que ces Atomes sont di-
a propos de parler de leurs di-
les considérées dans les Edifi-
ce, ne soient pas suiers à se *

LES QUI VEULENT BASTIR. Ceux
ici s'avisent pour un bon homme, demy
maigre ou non, tout ce qu'il seist, ou
s'adressent ce chapitre dans lequel il pro-
de Philosophie qu'il n'en seist & qu'il
conuist & pour choisir les matieres
EXPLICATION

EXPLICATION



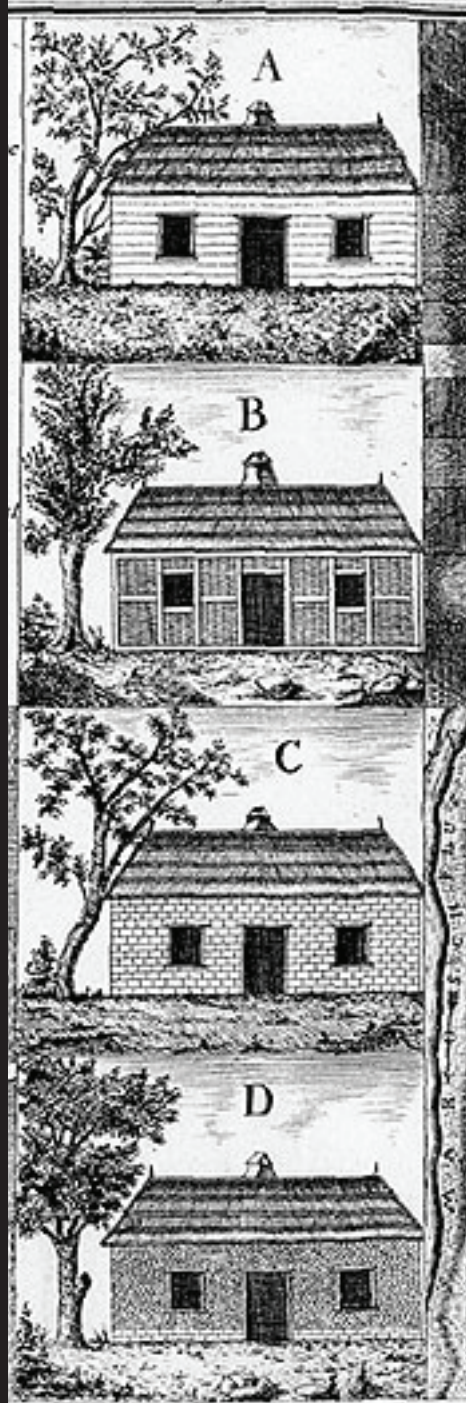
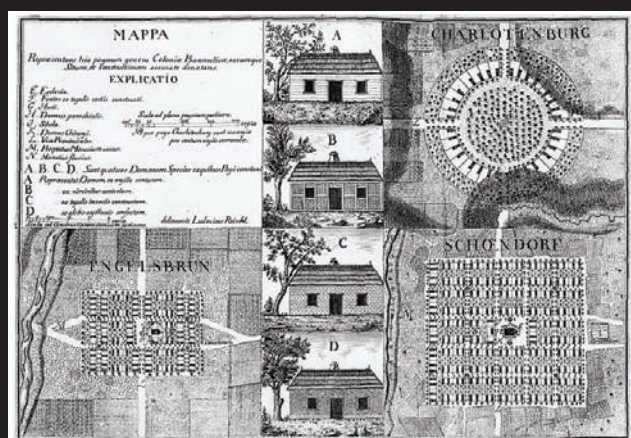
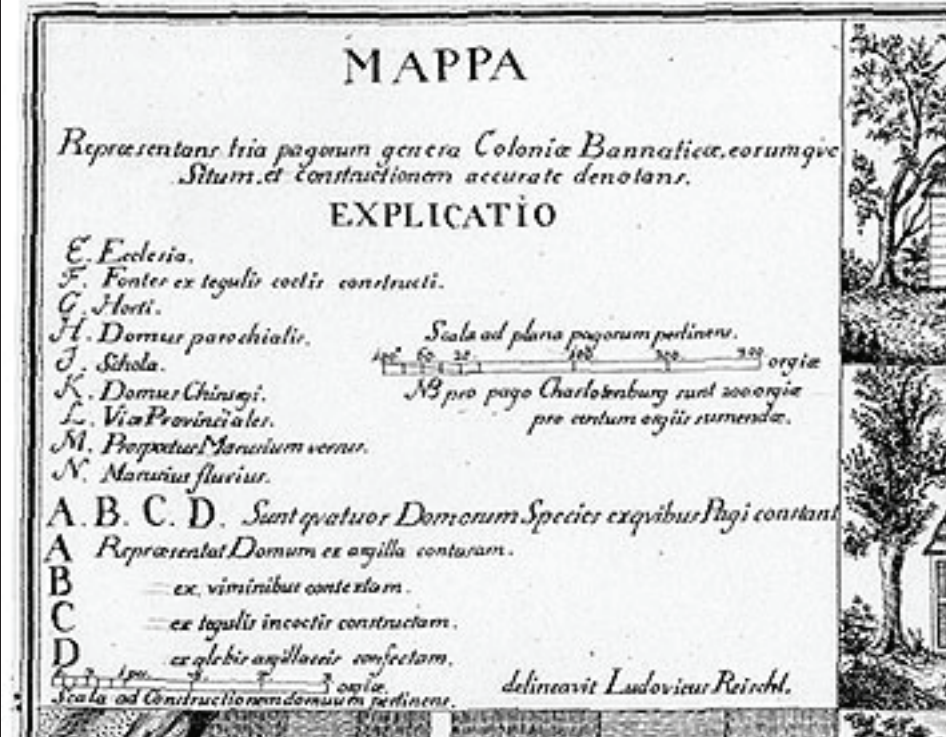
EXPLICATION DE LA PLANCHE V.

Cette Planche contient la manière simple & grossière dont les Anciens se servoient pour bâtir leurs maisons. Le premier est celui que les Colons de Chocoma, ABC les Arbres couverts de lier, sont sur terre à droit & à gauche, & les autres sont sur terre à gauche & à droite. Les lettres A qui font voir les premiers & qui enforment tout l'espace du plan pour l'habitation. Les lettres B qui font voir en son fruit de la même manière composées tout l'espace du plan pour l'habitation. Les lettres C qui font voir les coins & rentrent infiniment & par degrés pour faire la tailler en pyramide. H H les échelles mis entre les Arbres pour remonter l'air intérieur. I I la terre grasse suivie par les échelles, & on finit une grande pierre qui se abaisse, pour laisser voir la composition des Arbres appuyés.

Dans la seconde Figure AA sont les petits terres naturellement élevés, que les Phrygiens choisissoient pour les vignes, y creusant au dessus des chemins B, pour entrer dans l'espace vuide. CC sont les perches qu'ils mettoient sur les bords du creux, & qui s'ils étoient par le haut en pointe, sur lesquelles ils étendoient des cannes DD & de chaque EE avec des gazons FF par dessus.

qu'on employe en Architecture : Mais la vérité est que c'étoit la coutume de son temps à Rome où l'Étude de la Philosophie étoit une chose très nouvelle, d'en faire parade avec une ostentation qu'on ne rendoit pas un auteur aussi ridicule qu'elle feroit à présent. Varron & Columelle ont une pareille occasion en vient de mériter que Vitrave ; car le premier au commencement de son livre d'Architecture

n'avoir pas traité la matière de son ouvrage, comme il auroit été nécessaire ; & si luy confie le pour supplier à ce défaut de lire les livres des Philosophes, dont il luy en nomme jusqu'à cinquante, & entre autres Democrite, Xenophon, Aristote, Theophraste, Archias & Maçon, qui ont tous écrit ou en Grec, ou en longue Fumigine. L'autre, Juvier Coulemelle, dit qu'il faut qu'un Jardinier de son Laboureur ne soier gueres



TYPOVÉ HLINĚNÉ DOMKY: (Re)kolonizace Banátu: Franze Grisselini: plán z roku 1780 se základními typy domů podle konstrukce: A - dušaná hlína, B - rámová kce s dřevohliněnou výplní, C - nepálená cihla, D - «glebis» - války



Poučení stavitelství pozemním

vůbec a zvláště vzhledem na
privátní a obecní stavení
ve
venkovských městech, městečkách a vesnicích

J. P. Jöndla,

stavitele a měřnického ředitele v Čechách a v Moravě, cís. král.
mlař. hof. společnosti v Čechách skutečného — cís. král. moravského, lesnické,
státní a královské společnosti pro orn., známosti výroby a země, dopravního
— vlastnické společnosti k rozvoji průmyslu — a společnosti národního Mu-
seum člena, spisovatele knihy o hospodářském stavitelství země.



Ponaučný a výkonný díl
s 30 kamenotiskovými tabulkami.

Pod ochranou cís. král. mlař. hofspolečnosti.

V češtině
od

Jana Nep. Štěpánka.

V Praze 1940.
Tisk a papír synů Bohumila Háže.

331

Vlastnosti dobrého stavebního písku jsou, aby měl řez-
ná zrna a byl ostrý a čistý. Dříve poznáme, když trochu
na dlaně dáme a třeme, z citu a prachů; čistota, když ho
trochu do vody hodíme a on si nekálí, aneb když bývá šáteč
nešpiní. Zemní písek není tak dobrý, an málo kdy čistý gest.
Když přišel hrubozrný, prohlédáme ho šetr drátěným sítem, a sice
s propletkou hned na místě, kde ho kopáme, abychom nepo-
třebné stávkou voziti nemuseli.

Při nedostatku písku můžeme zvětralý písek aneb žulou
roztaučit a i cihly rozdrobiti. Roztaučení železnými šňůrami po-
stupují vzhledem stavebního písku, kterýž maltu zvláště ve vln-
kých místech pomaže činný, potřebujeme však při tom o polo-
vici vápná více než při písku *).

H l j n a.

§. 368.

H l j n a potřebujeme k rozlínání aneb k přilnutí, zvlá-
ště při všech vodních stavbách, aby se stěny a paty pevně
proti vodě zabrádily. U venkovských staveb slouží při pře-
věžení stavebního k vyplnění stěn a stropů, k dělení maltů a
lepenic.

U roští a sanie dříve první vrstvy kamení na hlínu,
protože vodě odporuje a dřevu tak jako vápnu neškodí, a
pak abychom střechy, v nichž se voda drží, před vlhkostí
vody chránili a t. d.

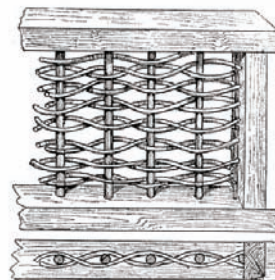
H l j n a gest černá a bílá, černá bývá obvyklejší lepkavější, a
málo pevná, tučná, čistá, měkká ale měkká a jemná bývá.

Lepeňice (lepeničná hlína, mazanice.)

§. 369.

Lepeňičná hlína užívá se při stavbách na venku hogně
místo malt, jakožto spouštěcí látka, ostatně můžeš všude

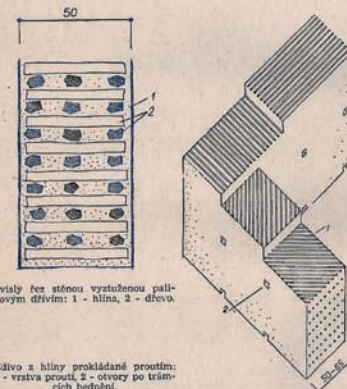
*) O vymezení potřebného množství do malt, viz §. 370 v roz-
ešení o maltě.



Obr. 191. Lepeňičná výplň.

přidává asi 25 kg stébelnin řezaných na délku 30–40 cm (obje-
mová váha vyschlé hlinité masy má být pro nosné zdivo nejméně
1700 kg/m³). Vykopaná hlína se zvlhčuje do stavu husté maltý
a ukládá u místa budoucí stavby na hromadu 130–150 cm širokou.
Před stavbou se hlína promísí se slámkou (po případě i s plevami)
ve vodorovných vrstvách asi 10 cm vysokých, které se na sebe po-
stupně kladou a neustále prolápávají. Tak se pokračuje, až hro-
mada dosáhne výšky asi 100 cm. Podle potřeby se každá vrstva
slámy důkladně zvlhčí. Hromady hlíny se po zpracování nechají
24 hodin odležet.

Na podezdívce z betonu, kamene, cihel a pod., asi 50 cm vysoké,
se provede izolace proti zemi vlhkosti, která se chrání vrstvou



Svislý řez stěnou vyztuženou pali-
čovým dřívím: 1 - hlína, 2 - dříví.

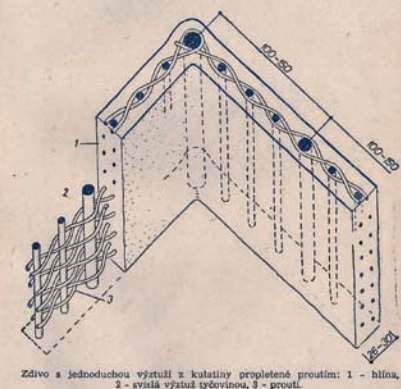
Zdivo z hlíny prokládané proutím:
1 - vrstva proutí, 2 - otvory po trám-
cích kůlních.

68



cihel v hydraulické maltě. Potom se začne s vlastním „lepením“
zdiva. Jeden pracovník nabírá hlinitou masu z hromad a pokládá
ji na podezdívku. Druhý muž, stojící na podezdívce, ji zaslapává,
aby se jednotlivé kusy hlíny spojily v jednotnou masu beze spár
a vnitřních dutin. Tak se postupně zádusávají další dílčí vrstvy
hlíny až do výšky asi 80 cm kolem celé budovy. Zedř má být budo-
vána tak, aby v této fázi vystupovala z lince soklu asi 7–10 cm na
obou stranách.

Jakmile dosáhne stěna výšky asi 80 cm, ponechá se zhotovená
část zdiva asi 3 dnů v klidu vysychat. Pak se ostrým ryčem za-
rovná povrch stěny do lince a podezdívky. Druhá a další vrstvy se
začnou kladt teprve tehdy, když předchozí vrstva byla vyrovnaná



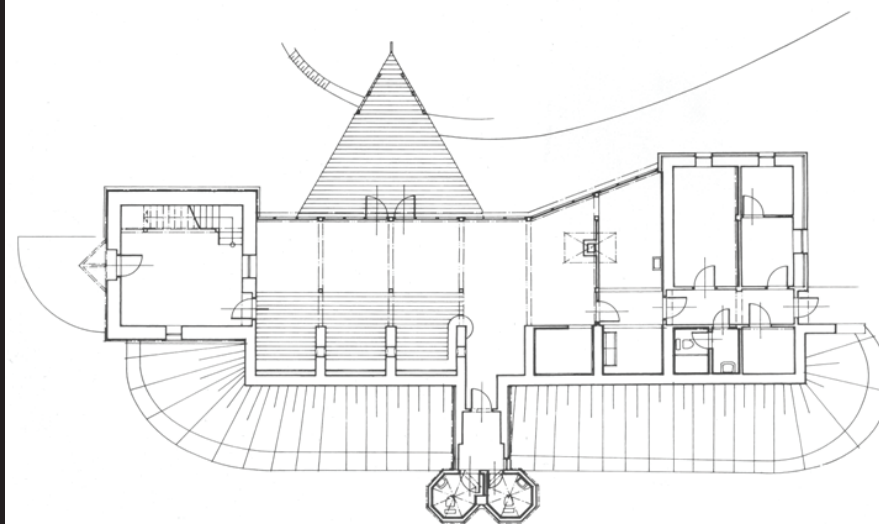
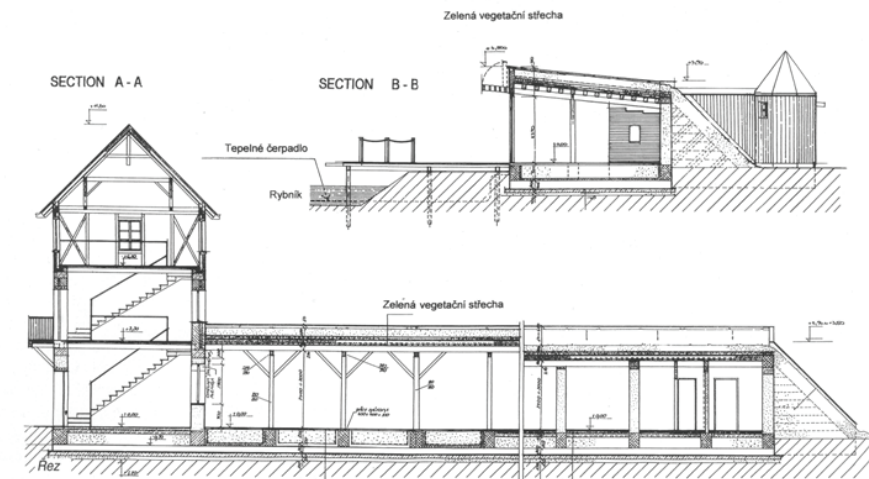
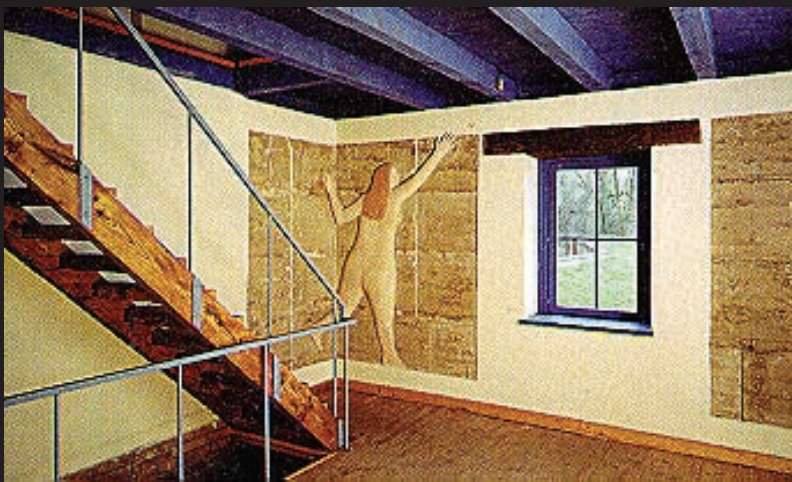
Zdivo z jednoduchou výztuží z kulatiny propletené proutím: 1 - hlína,
2 - svazky výztuží tyčovinou, 3 - proutí.

69

TRAKTÁTY A PŘÍRUČKY STAVITELSKÉ: Jöndl, J.P. 1840. *Poučení o stavitelství pozemním vůbec a zvláště vzhledem na privátní a obecní stavení ve venkovských městech, městečkách a vesnicích: Ponaučný a výkonný díl.* / Od J. P. Jöndla; V češtině od Jana Nep. Štěpánka. * Třeštský, M. 1912. *Stavítel'ský praktik: Stavby dřevěné a ze staviva hrazděného + Námět'kování a úprava viditelných částí střechy.* * *Der practische Baubeamte: Ein hundert und vierzig Kupfertafeln (Tafeln)*, Matthias Fortunat Koller 1800. * Havlíček, V. - Souček, K. 1958. *Stavby z nepálené hlíny.*



NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV



* Experimentální stavba Rybářská bašta (1997); Průhonice (Praha - západ); SEA, Skupina ekologické architektury



ARCHIVY:

SOVAMM / Společnost pro obnovu vesnice a malého města
Národní památkový ústav
Kuriálův archiv
Muzeum Vyškovska
Etnografický ústav Moravského muzea
Regionální muzeum v Litomyšli
Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě

FOTOGRAFIE A ZAMĚŘENÍ:

P. Dostál
A. Dunajová
K. Kuča
L. Leydorf
O. Máčel
R. Meingast
V. Menci
M. Panáček
J. Pokorný
Z. Sýrová
J. Sýrový
J. Škabrada
R. Tykal
J. Vajdiš
B. Vavroušek

